

|| ד"ר לינדה מוסק

"עסוקים בגיל"

בעמותה למען הזקן בהוד השרון - קלי"ק שוקדים על פתרונות יצירתיים לעצמאות כלכלית ובהם מרכז לתעסוקה יצירתית לותיקים מיעוטי הכנסה

עמותת קלי"ק העוסקת בתחום הזיקנה מתלבטת לעיתים קרובות בשאלה מה ניתן לעשות על מנת לשפר את יחס הקהילה כלפי המבוגרים את דימויים העצמי ואת מצבם הכלכלי. כמענה לסוגיות שהזכרנו, הקימה קלי"ק מרכז תעסוקה חדשני ומוצלח לגמלאים בשם "סבי", בניהולה של **מזל סגל**, במטרה לתת תעסוקה מכובדת לקשישים ובעיקר לאלה ממעמד סוציו אקונומי נמוך. העמותה חיפשה לייצר מוצר שיהיה בר שיווק וניתן למכירה. באמצעות קשרים באוסטרליה הגעתי, כמנכ"לית העמותה, לבני זוג בשם **שרה וויקטור פונדה** אשר התגייסו לחזון ותרמו לעמותה מפעל קטן ליצור ערכות יצירה, מתנות ומוצרים לתינוקות.

קהל היעד לשיווק המוצרים הוגדר כקהל ממוקד של מוסדות חינוך, מרכזי יום, בתי אבות, מרותקי בית, מועדוני קשישים, מתנ"סים, גני ילדים, צהרונים, קייטנות, חברות היי-טק והקהל הרחב.

נכון להיום, קלי"ק היא העמותה היחידה בארץ המייצרת ומשווקת חומרי גלם וערכות יצירה לקייטנות וגני ילדים, והכול בעזרת כוח אדם של גמלאים עם רמת הכנסה ירודה.

לאור הצלחת המפעל החליטה העמותה לפתח את המיזם ולהרחיבו בהקמת חמש שלוחות "סבי" בתוך המועדונים החברתיים לקשישים המופעלים ע"י העמותה. הרציונל מאחורי הרחבת המרכז התעסוקתי הוא מתן שירות ישיר ותעסוקה מכובדת ליותר קשישים בד בבד עם הפיכתו למונה מוכר ומצליח שיהווה מודל לחיקוי בארץ ובח"ל.

"עסוקים בגיל" הוא השם שהעניקה העמותה בהוד השרון לתהליך ההתרחבות של פרויקט התעסוקה. בזכות תרומתם הנדיבה של **קרן אלי ודליה הורוביץ** נפתחו לאחרונה שתי שלוחות חדשות. שלוש שלוחות נוספות יופעלו בשנים הקרובות בתמיכת הקרן למפעלים המיוחדים של המוסד לביטוח הלאומי.

הגמלאים בשלוחות מעורבים במגוון רחב של פעילויות: תפירה, קרמיקה ואריזה. "עסוקים בגיל" גם מציע קטלוג של ערכות יצירה לגיל השלישי שמתייחס לשלוש רמות שונות של יכולת כאופציה תעסוקתית למרכזי יום לקשיש, בתי אבות, מועדונים חברתיים, מרותקי בית, מתנ"סים, בתי חולים ומרכזי שיקום. המוצרים מיוצרים ע"י גמלאי הפרויקט וניתן לעיין בקטלוג הערכות: www.materia.co.il/click/asukim_begil.pdf לפניית אשל ערכה "קלי"ק ניסוי (פיילוט) בשימוש הקטלוג החדש להכנת מגוון ערכות יצירה לקשישים במרכזי יום ולמרותקי בית בעת המשבר הבטחוני הקיץ. בזכות הניסוי אימצו מספר מרכזי היום את הפעילות לסדר יומם הקבוע.

הרציונל למודל עסקי-חברתי

ניתן לתאר את מצב העמותות בשם "מלחמת הישרדות": עמותות ציבוריות נאלצות להתמודד עם השלכות כלכליות כמו קיצוצים הולכים וגדלים בתקציבי הממסד ובתרומות, גידול בפערים חברתיים, עלייה במספר העמותות (בארץ רשומות כ-30,000 עמותות², כ-1,700 נוספות בשנה) ותחרות בין העמותות על אותו פלח שוק. במציאות כזו נדרשות העמותות לגלות יזמות, ליטול סיכונים, ולפתח שיטות חדשניות ויצירתיות לגיוס משאבים. ידע ביזמות עסקית כיום הוא כורח המציאות לעמותות במגזר השלישי. עמותת קלי"ק מאמינה שפיתוח תחומים עסקיים בעמותות הוא אחד הכיוונים המרכזיים ליצירת בסיס כלכלי יציב, בעיקר בתקופה שבה חלה ירידה בתמיכת הממשלה וקרנות הסיוע.

כך, גם עמותת קלי"ק ניצבה בפני קשיים למימון פעילותה, אשר הלכה והתרחבה במקביל לקיצוצים בתקציביה. התשובה שלנו לקשיים הייתה הקמת מסגרת לתעסוקת מבוגרים שתתקיים כעסק הנושא את עצמו כלכלית ומאפשר תוספת הכנסה לזקנים מיעוטי יכולת. עם הרעיון הזה הצלחנו גם לגייס תרומות לעמותה.

העמותה החליטה לקחת סיכון מחושב ולהשתמש בכלים עסקיים וכלכליים כפריצת דרך על-מנת ליצור פעילות ברת-קיימא המעניקה לקשישים ממעמד סוציו אקונומי נמוך תעסוקה מכובדת, שכר הוגן ומסגרת חברתית משותפת המאפשרת לאוכלוסייה זו לחיות בגאווה ובכבוד. עובדי העמותה עברו תהליך של רכישת מיומנויות חדשות לחלוטין בתחומים של מכירות, שיווק, בניית תכנית עסקית/שיווקית, תמחור מוצרים, ועוד. כל אלו הובילו לכך שכיום רואה העמותה עצמה כמודל ליצירת פלטפורמה עסקית למתן תעסוקה מכובדת לקשישים בארץ ומודל ייחודי לחיקוי של יזמות חברתית המאפשר השגת מטרות חברתיות בתוך מסגרת עסקית ברת-קיימא. המודל ניתן להערכה שיטתית בשיטות מחקר מדעיות.

פרסמתי מאמר בנושא השפעת האמון על פיתוחו של מיזם עסקי בארגון מגזר שלישי. וכן חיברתי ספר על השפעת ההון החברתי לסוגיו בעת פיתוח יזמות חברתית/עסקית בארגוני המגזר השלישי המתאר את התהליכים ההתפתחותיים בבניית המודל העסקי/החברתי.

סיכום

עמותת קלי"ק הקימה ארבעה עסקים חברתיים המעסיקים בני גיל שלישי: מרכז "סבי", "עסוקים בגיל", "קליק של תיאטרון" (תיאטרון קהילתי) ו"מרכז הוד" (מרכז העשרתי לשעות הפנאי). חשוב לציין, לא כל המיזמים התעסוקתיים יכולים לשאת את עצמם. מיזם "סבי", לדוגמה, נדרש לכוח אדם מקצועי שעלות העסקתו פוגעת ברווחיות העסקית.

לעומת זאת הפעילות שהעמותה פתחה ב"מרכז הוד", מרכז קהילתי לפיתוח עיסוקי פנאי לאזרח הוותיק (חוגים, טיולים והרצאות) המופעל ע"י מדריכים מבוגרים, הוא דוגמה למיזם כלכלי שיכול לשאת את עצמו, שהרי מדובר בקשישים עצמאיים שיכולים לממן את הפעילות ומקצתם מפעילים תוכניות וחוגים.

לכן, הייחודיות של התחום הכלכלי החברתי בקלי"ק הוא בפיתוח האפשרויות השונות: מיזם כלכלי חברתי שיכול לשאת את עצמו ומיזמים בעלי חשיבות עליונה שמספקים תעסוקה אך אינם יכולים לשאת את עצמם ומתפקידה של המדינה לסייע ולתמוך, בנוסף לגיוס משאבים מגורמים פילנתרופיים.

ד"ר לינדה מוסק, מנכ"לית עמותת קלי"ק הוד השרון.

רשימת מקורות:

1. www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3190758,00.html
2. חיים באור, עיתון הארץ 6.2.10
3. פרופסור אליעזר יפה, אוניברסיטה ירושלים 2000
4. Evaluating the Donor - Enterprise Relationship in a Not-For-Profit Social Entrepreneurship Venture International Journal of Entrepreneurship and Small Business, Vol. 4, No.5, 2007 This paper won the best paper award for Application of Qualitative Software, at the 3rd AGSE International Entrepreneurship Research Exchange, held at Unitec New Zealand from 7th - 10th February 2006.
5. The Influence of Social Capital on Social Entrepreneurship: The development of a social business enterprise; 2011, Lambert Academic Publishing